

Magyar lektori konferencia

A magyar nyelv és kultúra külföldi egyetemi oktatásával foglalkozó vendégtanárok és lektorok, valamint e témával foglalkozó más hazai szakemberek részvételével megkezdődött kedd délelőtt a VI. magyar lektori konferencia. Budapesten a Magyar Lektori Központ által rendezett tudományos tanácskozáson 17 ország 31 egyetemén tanító 41 magyar vendégtanár számolt be a magyar tárgyak oktatásában szerzett tapasztalatairól, eredményeiről és gondjairól.

Köpeczi Béla művelődési miniszter megnyitó előadásában egyebek között szólt arról, hogy a nemzetközi kapcsolatokban mutaközó nehézségek ellenére tovább növekedett külföldön az érdeklődés hazánk fejlődése, eredményei, kultúrájának megismerése iránt. Ez a figyelem érezhető a korábbi kul-

turális kapcsolatok elmélyítésében, illetve újabb kapcsolatok kialakításában is. Ezt bizonyítják a könyvkiadási megállapodások, a filmes és színházi produkciók megjelenését cseréje, a kiállítások szervezése, és más hasonló kulturális rendezvények is.

Előbbre lépés tapasztalható az utóbbi időben magyar nyelv és kultúra külföldi oktatásában. A múlt év őszétől a szófiai tudományegyetemen is képeznek hungarológiai szakembereket, az az idén Párizsban megalakult a franciaországi magyartanítást koordináló központ, s a most kezdődő tanévben a pekingi idegen nyelvi egyetemen újból megindul a magyar szakos képzés.

A tervek szerint a közeljövőben az ankarai egyetemre is küldenek magyar lektort.

Amerikai diplomata Szegeden

Az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövetségének tanácsosa, Keith C. Smith kétnapos látogatást tett Szegeden. Az amerikai diplomatát hivatalában fogadta Papp Gyula, Szeged megyei város tanácselnöke és a megbeszélésen részt vett Török József, a szegedi pártbizottság első titkára, dr. Horváth Károlyné, a megyei pártbizottság osztályvezetője is.

A nagykövetségi tanácsos felkereste a Somogyi-könyvtárat, az MTA biológiai intézetét és ellátogatott a Párikafeldolgozó Vállalathoz, s a szegedi Felszabadulás Tsz-hez.

Új tanév kezdődik

Közoktatásunk történetére kezdettől fogva nyugodt és mozgalmalms időszakok váltakozása jellemző: a csöndes évek, évtizedek alatt rendszerint kisebb-nagyobb társadalmi-pedagógiai feszültségek, ellentmondások halmozódnak föl a mélyben, és amikor ezek a felszínre törnek, tovább már nem lehet kitérni a különféle tartalmi újítások, vagy szerkezeti reformok elől. Persze nemcsak nálunk van ez így. Szinte nincsen olyan fejlett ország, ahol — főként az utóbbi században — húsz-huszonöt évenként ne kerülne sor jelentős nevelésügyi változtatásokra, s mindez azért, mert amióta intézményes oktatás folyik, az iskola sohasem zárkozhatott el a társadalmi kapcsolatok-hatások elől. A nevelési-képzési feladatokat mindig is határozott társadalmi igények szabták meg.

1.

Napjainkban kiváltképpen nem létezhet olyan iskola, amely lemondana a lépéstársról a társadalmi követelményekkel, ennek következtében a különböző szerkezeti, vagy tartalmi korszerűsítésekről. Csak a megújulni képes iskolarendszer tud minden korábbinál többet nyújtani a felnövekvő nemzedéknek a képzésben és a nevelésben egyaránt.

Sok minden megváltozott, átalakult az utóbbi másfél évtized alatt az alsó- és a középfokú iskolák életében: jóformán nem volt olyan tanév, amely ne az új és új feladatok megoldásának jegyében indult volna. A fokozott állandó szellemi idegi készenlét aligha járult hozzá a tanítás színvonalának emeléséhez — a reformokkal szükségszerűen együtt járó kapkodás, bizonytalanság bizony megviselte, alaposan el is fárasztotta a pedagógustársadalmat. A legutóbbi esztendőknél sokkal több kiáltás hangzott el az iskolák belső életének nyugalmaért, a kiegyensúlyozott nevelőmunka feltételeinek megteremtéséért.

Miként a tavalyi tanévnek, ugyanúgy az ideinek is az lesz az újdonsága, hogy az oktatási kormányzat nem jelölt ki új, megterhelő tennivalókat a tanítók, tanárok számára. A hamarosan kezdődő tanév munkarendjét szabályozó miniszteri utasítás a szorgalmi idő, a tanítási szünetek és a vizsgák időtartamának meghatározásán kívül mindössze két fontos teendőre hívja fel a nevelők figyelmét: a felszabadulás negyvenedik évfordulójának méltó megünneplésére, valamint arra, hogy a tankönyvellátás javítása és a nagyobb takarékoság érdek-

ben az intézmények vezetői szorgalmazzák a nem munkáltató jellegű tankönyvek önkéntes begyűjtését és használatát a következő tanévben. (A már nem használható iskolai kiadványok — munkatankönyvek, munkafüzetek, elavult tankönyvek — minden bizonnyal a MÉH-be kerülnek.)

Öncélú reformokra tehát a jövőben sem törekszünk. A mostanában oly gyakran emlegetett és az új tanévben is időszerű folyamatos fejlesztés nem mond ellent ennek az állításnak, mert elsősorban nyugodt tempójú, tartalmi korszerűsítésre vonatkozik, néhány tanterv és tankönyv korrekciójára.

2.

Rendszerünk demokratikus jellegéből következik, hogy az oktatásügyben mélyeséges humanizmus, társadalmi igazságosság érvényesül: az iskolák kapui minden gyermek előtt nyitva állnak, ami korántsem jelenti azt, hogy a teljesebb esélyegyenlőséget már minden megtettünk. Jöcskán akad még pótolnivaló ezen a téren, miként az általános műveltség széles alapokra helyezése, a közösségi nevelés pozícióinak erősítésében, a tehetségek fölkarolásában, a tanulói személyiség sokoldalú fejlesztésében is rengeteg még a tennivaló, — de hát ezek a feladatok nem egyetlen tanévre szólnak.

Az országgyűlés tavaszi ülészakán előterjesztett és elfogadott közoktatási program — amely a realizmus jegyében fogant — számol ezekkel a tanárpróbáló teendőkkel. Végeredményben olyan célokat tűz ki, amelyek a szocialista társadalom fejlődése szempontjából életbe vágóak, ám amelyek az oktatási költség-

vetés tetemes növelése nélkül is elérhetők. Ez a program — miként Köpeczi Béla művelődési miniszter hangsúlyozta expozíciójában — „a kor kívánalmainak megfelelő változtatásokat tesz lehetővé, amelyek a következő másfél évtizedben szolgálni tudják a tartalmi, szervezeti, irányítási korszerűsítést, és megfelelő gazdasági feltételek biztosítása esetén elő tudják készíteni a későbbi, még nagyobb arányú minőségi fejlődést”.

Oktatásügyünk korszerűbbé tételének kilátásait ki-kialkatta szerint ítéli meg: bizakodva vagy borúlátón. Az emberek többsége a gazdasági körülmények szorítása ellenére is optimista. Közéjük tartoznak a pedagógusok is. Ez pedig azért fontos, mert a mostani tanév sikere, s persze a későbbieké is, mindenekelett azon múlik, hogy a nevelők serege hogyan azonosul a nagyszerű célokkal, érdekeltek-e végül is a munkában, a korszerűsítésben.

3.

Bizakodásra ad okot, hogy a pedagógusok érzékenyek az újra, s hivatástudatuk a nehéz években sem csappant meg, és számolhatunk a szeptemberi fizetésemelés ösztönző erejével is. Az viszont nyugtalanító, hogy most, augusztus végén sem teljes a szeptemberi induló tanárlétszám: néhány ezer állás egyelőre betöltetlen. Hogy ez a súlyos helyzet minél előbb megszűnjék: elvégre ifjúságunk neveléséről, saját jövőnkéről van szó, még sokat kell tennie a társadalomnak a nevelői pálya tekintélyének emeléséért, az itt dolgozó élet- és munkakörülményeinek hathatós javításáért.

P. K. I.

A táplálkozás és az egészség

A táplálkozásnak, e rendkívül összetett témakörnek különböző oldalról történő megközelítésével napjainkban egyre többet foglalkoznak. Ez érthető, hiszen a téma közérdekű, mindenkit érint. A szakterület kiváló ismerőjének, dr. Antoni Ferenc akadémikusnak, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Biokémiai Intézete igazgatójának segítségével ezúttal e témával foglalkozunk.

Hazánkban a szocialista mezőgazdaság termelési színvonalát, az élelmiszer-gazdaság fejlettsége, a lakosság jövedelme és életszínvonalát milyen mennyiségi és minőségi táplálkozást tesz lehetővé?

Egészeben véve optimális mennyiségű és minőségű táplálkozást tesz lehetővé. Mennyiségben vagy minőségileg hiányos táplálkozás nagyobb népességcsoportban nálunk nem fordul elő, sőt inkább a szükséglethez képest túlzott energiaszükséglettel rendelkező emberekkel találkozhatunk. A civilizált ember életmódjának változása (a mozgás csökkenése, anyagi jómód, motorizáció stb.) a korábbinál kisebb energiaszükséglettel jár. A hagyományok által meghatározott étkezési szokások ezt nem mindig veszik figyelembe, és így — becslések szerint — a hazai népesség mintegy 25–30 százaléka túltáplált. A fokozott energiaszükséglettel rendelkező hatását tovább rontja a táplálékfelvétel előnytelen napi ritmusa, vagyis a bevitt kalóriák nagy hányada esik a napi utolsó, esti étkezésre, miközben legtöbbször a reggeli étkezés mennyiségi és minőségi szempontból elégtelen.

Nagy néptömegeket érintő fehérjehiányos táplálás hazánkban nem fordul elő, bár egyes, alacsonyabb jövedelemmel rendelkező idősebb népességcsoportok fehérjefogyasztása elmarad a kívánatostól. A zsírfogyasztás aránya a lakosság széles rétegeiben a szükségesnél nagyobb. Az összkalória százalékos arányát a zsírfogyasztás 30–40 százalékosra becsülhető házakban a zsírfogyasztás (20 százalék lenne ideális). Elterjedt felfogás szerint a fogyasztott állati zsíradék és a nagy néptömegeket érintő szív- és keringési betegségek (érelmeszesedés, koszorúér-szűkület, szívinfarktus) gyakorisága között kimutatható összefüggés van.

Kifejezetten vitaminhiány okozta betegség hazánkban az utóbbi néhány évtizedben nem fordult elő. Egyes vitamintok tekintetében az ellátottság ciklikus ingadozás jellemzi, mert nagymértékben függ a gyümölcs- és zöldségfélék szezonális hozzáférhetőségétől.

Köztudott, hogy az elhízás, a cukorbetegség, a magas vérnyomás, valamint a szív- és érrendszeri betegségek kialakulásában szerepel a táplálkozás, mint betegség-kockázati tényező. Felvetődik a kérdés — minthogy sokakat érintő problémáról van szó —, vajon hogyan védekezhetünk?

Kétségtelennek látszik, hogy a táplálkozásunkban fellelhető aránytalanságok szerepelhetnek a betegségek létrejöttét elősegítő kockázati tényezőkként. Csupán néhány számadat: a hazai népességben mintegy 6–8 százaléka a cukorbeteg, 25–30 százalék az elhízottak és mintegy 20 százaléka a magas vérnyomásúak aránya. Minden egyes betegségcsoport legalább 50 százaléka a nagyobb, ha az e betegségben még csak szenvedőket, de a fokozottan hajlamosokat is tekintetbe vesszük. Ugyanez a személy a felsoroltakból több körképben is szenvedhet, így nem tekinthető túlzásnak az a becslés, hogy a hazai népességnek legalább 25–30 százaléka a fenti betegségek valamelyikében szenved, vagy a nem is távoli jövőben szenvedni fog. A fennmúlt lakosság arányszámát véve alapul ez 1,5–2, egyes becslések szerint 2,5–3 millió embert jelent. Ebből következően kiemelt feladatunk, hogy széles körű társadalmi propagandával felhívjuk erre a figyelmet, és legalább a veszélyeztetettek számára adjuk meg a hiteles felvilágosítást az optimálisnak tartott táplálkozási előírásokról és igyekezzünk biztosítani, hogy az ilyen készítmények hozzáférhetőek legyenek.

Tulajdonképpen az étrendi előírásokról, diétákról van itt szó?

Igen. Beszélünk tiltó (negatív) diétáról és bizonyos állapotok gyógyítását szolgáló úgynevezett pozitív diétáról. Ezek kórházon belül és kórházon kívül egyaránt alkalmazhatók. Az egész lakosság számára javasolható étrendi előírások nehezen érvényesíthetők egyrészt az egyéb ellenállása, másrészt az élelmiszer-termelés és élelmiszer-kinálat rugalmatlansága miatt. Ha-

zánkban a lakosság többségének étrendi úton befolyásolt, elsődleges megelőző ellátása üzemi- és közéleti keretében részben megoldható lenne. Ez szocialista rendszerünk egyik előnye!

Gyökeresen más a helyzet az úgynevezett másodlagos megelőzés terén, a betegeknek, illetve az ismert tünetek alapján a közeli jövőben beteggé válóknál. Ilyen esetekben szükséges az ajánlott étrendi előírások ismertetése és ellenőrzött betartása. Egyszerűsíti a helyzetet, hogy az ún. „népbetegségek” lényegében azonos jellegű étrendi előírásokkal többé-kevésbé megelőzhetőek. A magyar élelmiszer-gazdaságra itt komoly feladatot hárul, hiszen a „másodlagos megelőzés” diétás előírásait betartani óhajtok számára olyan diétás termékek kell szolgáltatni, amelyek mindenki számára hozzáférhetőek, s szabad választási lehetőséget nyújtanak. Az állam vezetése által megszabott kereskedelmi és árpolitikának a tudományosan egyértelműen igazolt jótékony hatású élelmiszerek dotációjára és propagálására a jövőben még nagyobb figyelmet kell fordítani. E rendkívül összetett kérdés bizonyára a következő egy-két évtized népegészségügyi szempontból egyik legfontosabb tudományos problémája.

M. E.

Hallottam, hogy...

... cserben hagytak egyirodánál, ahonnan a kércsoportot — gyerekeket, asszonyokat, iparosokat, igazterkedő idegenvezetőt is; Űlésen történt. Izsók napján, augusztus 26-án, kedden. Harmincnál többen is gyülekeztek a művelődési ház előtt, a megbeszélés rendezvényén és várták a megrendelt buszt, hogy elutazzanak Debrecenbe, pontosabban Hajdúszoboszlóra. Kikapcsolódni kívántak, a tervezett pihenés helyett viszont felhaborodás lett.

Az IBUSZ-nál rendelt különbözőbusz ugyanis egyszerűen nem ment. A családok társaság néhány órástoporgás után becsapottnak érezve magát, szétszéledt.

A KIOSZ mint ötletgazda, az IBUSZ mint ötletmegvalósító a DÉLEP, mint kirándulást megheírsítő érdekelt az ügyben.

Mondják: megrendelték az utazást az arra illetékes

Az antifasiszta mecseki bányászok akciója

Új történelmi dokumentumok

Egy különös — eddig ismeretlen — antifasiszta akció vált ismertté Pécssett: a mecseki bányászok a nácizmus elleni tiltakozásuk kifejezéséül, 1943-ban, tehát rá egy szabadságon levő SS-katonára, aki lefénnyépezte a sírkövet, és a fotót csatolta is a feljelentéséhez. Neki köszönhetően maradt fenn az utókorra a mecseki bányászok háborúellenes műve.

A Pécs környéki szénbányák munkásainak számottevő része német eredetű, nyelvűket és szokásaikat a legutóbbi időkig megőrizték. A Volksbund pécsi alközpontjának jelentése rosszalóan meg is jegyzi, hogy a pécsbányáslepek, többsége „vér szerinti német származású”, akikről éppen nem várható el ilyen náciellenes megnyilvánulás. Számunkra viszont éppen azt bizonyítja ez a negyvenegy év előtti esemény, hogy a magyarországi németek jelentős része bátran, a kockázatot is vállalva tiltakozott a német fasizmus ellen.

Lakástextiliák

A szombathelyi Lakástextil Vállalat idei kiváló termékeit bemutató kiállítás nyílt hétfőn az Országos Piackutató Intézet Nagymező utcai kiállítótermében. A műszaki alkalmassági vizsgálatok alapján és a megtelebített, az esztétikumot is figyelembe véve a zsűri 12 termékesaládnak ítélte oda a Kiváló Áruk Fóruma megkülönböztető embléma viselésének jogát.